

Epidemii, pandemii și alte urgii în Vechiul Testament

În aceste zile grele care trec peste întreaga lume am decis să scriu despre diferite aspecte ale epidemiilor în literatură și istorie. De unele aspecte literare m-am ocupat în articolul trecut; acum aş vrea să împărtăşesc câteva gânduri despre epidemii în Vechiul Testament.

În Vechiul Testament apar câteva urgii care pot fi interpretate ca epidemii, chiar dacă ele nu sunt definite ca atare. Toate au o explicație unică: poporul, sau o parte a lui, a păcătuit, iar molima este o pedeapsă divină, care încetează atunci când păcatul este ispășit, apelând la Dumnezeu prin post, restricții, rugăciune sau alte ritualuri.

Urgia din Egipt

Prima urgie de care ne vom ocupa s-a petrecut în pustiu, după ieșirea din Egipt. Pe parcursul celor 40 de ani de peregrinări au avut loc câteva revolte contra conducerii lui Moise și a lui Aaron. Una dintre ele, poate cea mai amenințătoare, a fost inițiată de un văr al celor doi, Core (Korah). Acesta, fiind din tribul Levi, la fel ca cei doi veri, a pretins că este egalul lor și i se cuvine, lui și fiilor lui, să slujească la fel ca preoții (Cohen). 250 de bărbați, căpeteniile triburilor, i s-au alăturat. Moise le-a spus să ia aprindă tămâia din cădelnițe. Ei însă au pus tămâia pe altar, o acțiune sacră permisă numai marelui preot. Ca pedeapsă, pământul s-a despicaț și i-a înghițit pe Korah și pe ceata lui. A doua zi adunarea poporului i-a învinuit pe Moise și Aaron de uciderea rebelilor. Atunci a apărut norul deasupra cortului, semn că vine urgia. Moise a înțeles acest lucru, primind și un sfat divin. Aici se petrece un lucru neobișnuit și chiar uimitor: Moise intră într-o „situație de urgență”. Dacă în mod normal la el lucrurile se petrec pe îndelete, aici totul se derulează în goană. Tora ne povestește în stil literar extraordinar desfășurarea evenimentelor (Numeri cap.16, versetele 46-50: „Și Moise a zis lui Aaron: Ia cădelnița și pune în ea foc de pe altar și pune tămâie deasupra și du-o repede la adunare și fă ispășire pentru ei, pentru că a ieșit mânia dinaintea Domnului, plaga (epidemia) a început. Și Aaron a luat-o, cum îi zisese Moise și a alergat în mijlocul poporului și a pus tămâie și a făcut ispășire pentru popor. Și a stat între cei morți și cei vii și plaga a fost oprită. Și cei care au murit de această plagă au fost paisprezece mii șase sute, în afară de aceia care muriseră din cauza lui Core. Și Aaron s-a întors la Moise la intrarea cortului întâlnirii și plaga a fost oprită”. În Traducerea Literală Nouă a Bibliei (apărută în București în 2001) apare cuvântul „plagă”. În ebraică este *maghefa*, care de atunci și până astăzi înseamnă epidemie.

Rolul tămâii în ritualul biblic este de a purifica Templul și a ispăși păcatele poporului. Aici se petrec câteva lucruri extrem de interesante, comparabile cu acțiuni luate în zilele noastre. În primul rând, în versetele dinaintea citatului, Moise analizează situația, vorbește cu Domnul ca să înțeleagă care este problema. A doua inițiativă este de a izola pe cei sănătoși de cei bolnavi. Ne este scris că Aaron s-a pus între cei morți și cei vii, un fel de autoizolare a poporului. Pe urmă, fumul de tămâie, în afară de rolul sacru, poate fi interpretat ca un fel de dezinfectant, după modelul modern. Și toate acestea se petrec într-o grabă neașteptată. Cuvintele sunt „repede, a alergat”. Cât de gravă a fost epidemia putem înțelege din numărul enorm al morților, aproape 15,000.

Să ne întoarcem la cele zece plăgi din Egipt. A șasea plagă este cu siguranță o epidemie, chiar dacă nu este

numită așa. În limba română este tradusă „vărsatul negru”, în ebraică este o boală de piele numită *șchin*. Este o boală molipsitoare asemănătoare cu lepra, cu leziuni dezgustătoare și dureroase. Ea este descrisă așa: „Ea se va face o pulbere peste toată țara Egiptului și va pricinui pe oameni și pe dobitoace bube ce se vor umfla cu bășici” (Exodul 9:9). Cei afectați erau izolați și chiar expulzați. După Talmud, bolnavul este obligat să divorțeze, chiar dacă soția ar vrea să rămână cu soțul. O controversă între comentatori este întrebarea dacă această molimă i-a lovit și pe evrei sau numai pe egipteni. Majoritatea cred că a lovit și pe evrei.

În Vechiul Testament mai sunt câteva epidemii amintite pe scurt. Poate cea mai cunoscută este cea din cartea 1Samuel, cap. 4. Este vorba despre unul din războaie pe care le-a avut Israel cu filistinii. Este epoca de după cea a judecătorilor, când lipsea un lider adevărat și haosul era enorm. Luptele mergeau tot mai greu. După ce au căzut în război 4,000 de oameni, s-a hotărât să fie adus chivotul de la templul din Șilo. Era o greșeală, fiindcă chivotul era un obiect sfânt, nu o armă de război. Și într-adevăr evreii au pierdut din nou, au pierit 30,000 de oameni și chivotul a fost luat de filistenii ca pradă de război. În versetul 17 marele preot Eli primește vestea printr-un curier: „Și vestitorul a răspuns și a zis, Israel a fugit dinaintea filistenilor și a fost și epidemie mare în popor și cei doi fii ai tăi, Hofni și Pinhas, sunt morți și ei și chivotul lui Dumnezeu este luat”.

Printre cele patru catastrofe enumerate de curier se numără și o epidemie care a izbucnit în rândul armatei. Despre caracterul bolii nu știm nimic. Este clar că această epidemie este interpretată ca o pedeapsă pentru scoaterea chivotului din templu pe câmpul de luptă. Din păcate în diverse traduceri cuvântul *maghefa* (epidemie) a devenit măcel /ucidere / înfrângere.

În Vechiul Testament mai există un pasaj care nu este numit în mod explicit epidemie, dar din rezultate se pare că asta a fost. Este vorba despre campania lui Sanherib, regele Asiriei, la cucerirea Ierusalimului. Asiria era pe atunci cea mai mare putere militară din lume. Acest lucru este pomenit în 2Regi 18-19, cât și în Isaia 36. În anul 701 î.e.n. Asiria a pornit campania de cucerire Iudeei, începută cu peste 20 de ani înainte prin cucerirea regatului de nord, Israel. După ce a cucerit orașul Lachiș (în apropierea orașului modern Kiriat Gat), armata asiriană a pornit spre Ierusalim. Aici domnea regele Ezekia, un rege bun, mare constructor și dezvoltator al orașului. Asediul a fost lung și cumplit. Sanherib dorea ca populația să se predea și să fie luată în exil. După intervenția profetului Isaia: „Și a fost așa, în noaptea aceea, îngerul Domnului a ieșit și a ucis în tabăra asirienilor o sută optzeci și cinci de mii. Și când s-au sculat dimineața, iată, toți erau trupuri moarte. Și Sanherib, împăratul Asiriei, a plecat și s-a dus și s-a întors și a stat în Ninive”. (2Regi 19:35-36). Bineînțeles se pune întrebarea de ce au murit atât de mulți soldați? Trebuie să fie fost o calamitate, poate un cutremur sau o epidemie. Istoricii antici, în frunte cu Iosephus Flavius, vorbesc despre o epidemie, probabil de dizenterie. Campania este descrisă în anale lăsate de scribii lui Sanherib și mai ales pe renumita frescă aflată în British Museum. De acolo și din alte documente istorice ale perioadei (egiptene, hitite, etc.) știm că Sanherib avea nevoie de trupele aflate în Iudeea pentru lupte crunte din nord. Însă abandonarea zonei neimportante pentru Asiria a fost prezentată în Vechiul Testament ca o pedeapsă divină prin îngerul Domnului.

Aș vrea să mai amintesc o epidemie de proporții apocaliptice care este pomenită foarte pe scurt. I se adaugă și o epidemie la animale, cum avem astăzi pesta porcină și alte molime, care din păcate trec câteodată și la oameni (HIV, COVID-19). Aceste evenimente apar în ultima profecie a profetului Zaharia în cap. 14.

Profeția lui Zaharia

Este descrisă „ziua de apoi”, când toate popoarele vor veni peste Ierusalim, o vor cuceri, jefui, batjocori și jumătate din popor va fi luat în exil. Acestea se referă desigur la cucerirea Ierusalimului de către babilonieni în anul 586 î. e. n. și exilarea unei mari părți a populației. Apoi începe profecția: Domnul îi va pedepsi crunte asirieni. În versetul 12 scrie:

„Și acesta va fi epidemia *maghefa* cu care va lovi Domnul pe toate popoarele care au luptat împotriva Ierusalimului, carnea le va putrezi stând încă în picioare, și ochii le vor putrezi în orbitele lor și limba le va putrezi în gură”. În continuare, în versetul 15, se adaugă și epidemia animalelor: „Și va mai fi și epidemia calului, a cătârului,

a cămilei și a măgarului și toate vitele care vor fi în aceste tabere (vor fi lovite) cu această epidemie”. Este o epidemie de proporții apocaliptice, care lovește atât oamenii cât și animalele.

Din aceste cazuri, ca și din altele pe care nu le-am enumerat, constatăm că în Vechiul Testament epidemia este o formă de pedeapsă. De multe ori epidemia apare ca o componentă a unui dezastru de proporții mult mai mari. Câteodată epidemia îi pedepsește pe dușmani, salvându-i pe evrei, cum au fost asirienii care asaltau Ierusalimul, dar nu numai ei. Ea poate duce chiar la dispariția unor popoare, cum s-a întâmplat cu babilonienii și cu alte popoare vecine care au atacat țara.

Vreau să închei cu o remarcă care mi se pare esențială. Eu nu susțin că în Vechiul Testament ar exista vreo aluzie la evenimentele din zilele noastre, chiar dacă unii oameni sunt de altă părere. Eu nu cred în așa-numitul „Cod Biblic” care ar prooroci epidemia actuală. Această idee apare în unele cărți pe care le-am citat în articolul trecut.

[Un lucru pot spune cu certitudine: încă din vremuri foarte vechi oamenii au înțeles enorma primejdie care se ascunde în răspândirea epidemiilor, lucru pe care și astăzi mulți nu sunt în stare sau nu vor să înțeleagă.](#)

Articol publicat în: [Revista Baabel, Aprilie 2020](#)